

РЕШЕНИЕ НА СЪДА

10 декември 1991 година*

„Предприятия, които извършват пристанищна дейност - Законово установен монопол - Правила на конкуренцията - Недопускане на дискриминация въз основа на гражданство - Свободно движение на стоки”

По дело С-179/90

с предмет преюдициално запитване, отправено до Съда на основание член 177 от Договора за ЕО от Tribunale di Genova (Италия) в производството, висящо пред този съд между

Merci Convenzionali Porto di Genova SpA

и

Siderurgica Gabrielli SpA

относно тълкуването на членове 7, 30, 85, 86 и 90 от Договора за ЕИО,

СЪДЪТ,

в състав: г-н О. Due, председател, сър Gordon Slynn, г-н R. Joliet, г-н F. A. Schockweiler, г-н F. Grévisse и г-н P. J. G. Картеун (председатели на състав), г-н G. F. Mancini, г-н С. N. Kakouris, г-н J. C. Moitinho de Almeida, г-н G. C. Rodríguez Iglesias и г-н M. Díez de Velasco, съдии,

генерален адвокат: г-н W. Van Gerven,

секретар: г-н H. A. Ruehl, главен администратор,

като взе предвид писмените становища, представени:

- за Merci Convenzionali Porto di Genova SpA, от адв. Sergio Medina и адв. Giuseppe Ferraris, от адвокатската колегия на Генуа,

- за Siderurgica Gabrielli SpA, от адв. Giuseppe Conte и адв. Giuseppe Michele Giacomini, от адвокатската колегия на Генуа,

- за Комисията на Европейските общности, от г-н Enrico Traversa, член на правната служба, в качеството на представител, подпомаган от г-н Renzo Maria Morgesi, от адвокатската колегия на Болоня,

предвид доклада от съдебното заседание,

* Език на производството: италиански.

след като изслуша устните становища на Mercì Convenzionali Porto di Genova SpA, на Siderurgica Gabrielli SpA и на Комисията на Европейските общности в съдебното заседание от 30 май 1991 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 19 септември 1991 г.,

постанови настоящото

Решение

1. С Определение от 6 април 1990 г., получено в Съда на 7 юни същата година, Tribunale di Genova поставя по силата на член 177 от Договора за ЕИО два преюдициални въпроса относно тълкуването на членове 7, 30, 85, 86 и 90 от този договор.

2. Тези въпроси възникват в рамките на спор между Mercì Convenzionali Porto di Genova SpA (наричано от по-нататък „Mercì,“) и Siderurgica Gabrielli SpA (наричано от по-нататък „Siderurgica,“) относно извършване на работи по разтоварване на стоки в пристанище Генуа.

3. Преписката по делото, представена на Съда, разкрива, че в Италия работите по товарене, разтоварване, товарене на друг кораб, съхраняване и въобще движение на стоки или материал от какъвто и да е вид на пристанището са запазени по силата на член 110 от codice della navigazione (кодекс по речно и морско корабоплаване) за дружества, които извършват пристанищна дейност, чиито работници, които са и съдружници на тези дружества, по силата на членове 152 и 156 от Regolamento per la Navigazione Marittima (Наредба за морско корабоплаване), трябва да имат италианско гражданство. Всяко неспазване на изключителните права, предоставени на дружествата, които извършват пристанищна дейност, води до налагането на установените от член 1172 от codice della navigazione санкции.

4. Член 111 от codice della navigazione предоставя на предприятията, които извършват пристанищна дейност, правото да организират пристанищна дейност от името на трети страни. За изпълнението на пристанищна дейност подобни предприятия, които по общо правило са частноправни дружества, трябва изключително да разчитат на дружествата, които извършват пристанищна дейност.

5. Съгласно италианската правна уредба, Siderurgica се обръща към Mercì, предприятие, което се ползва от изключителното право да развива пристанищна дейност на пристанище Генуа за обикновени стоки, по повод разтоварване на доставка от стомана, внесена от Федерална република Германия, при все че екипажът на кораба може пряко да извърши разтоварването. От своя страна Mercì се обръща за разтоварването към Compagnia portuale di Genova.

6. Забавянето на разтоварването на стоките, което се дължи по-специално на стачки от страна на работниците на Compagnia portuale, на спор между

Siderurgica и Mercè в рамките на който Siderurgica поисква обезщетение за понесената от него вреди в следствие на забавата, и възстановяване на платените от него такси, които то приема за несправедливи, предвид оказаните услуги. Tribunale di Genova, пред който е отнесен спорът, решава да спре производството и да постави на Съда на Европейските общности следните въпроси:

„1) При актуалното състояние на правото на Общността, когато стоки от държава-членка на Общността са внесени по море в територията на друга държава-членка на Общността, разпоредбите на член 90 от Договора за ЕИО и забраните, предвидени в членове 7, 30, 85 и 86 от него, предоставят ли на лицата, които са субекти на правния ред на Общността, права, които държавите-членки трябва да съблюдават, когато товаренето и разтоварването на стоки в националните пристанища е запазено изключително и при задължителни определени тарифи за предприятие и/или дружество, което извършва пристанищна дейност и е формирано изцяло от национални пристанищни работници, дори при наличие на възможност тези операции да бъдат осъществени с оборудването и от екипажа на плавателния съд?

2) Представлява ли предприятие и/или дружество, което извършва пристанищна дейност и е формирано изцяло от национални пристанищни работници, което има запазено изключителното право да извършва при задължителни определени тарифи товарене и разтоварване на стоки в националните пристанища, на което е поверено изпълнението на услуги от общ икономически интерес по смисъла на член 90, параграф 2 от Договора за ЕИО, по отношение на което прилагането на разпоредбите на член 90, параграф 1 или на забраните, наложени от членове 7, 30, 85 и 86 от упоменатия договор може да попречи за изпълнението на неговите специални задачи?”

7. За по-широко изложение на фактите по главното производство, за хода на производството, както и за представените пред Съда писмени становища се прави препратка към доклада от съдебното заседание. Тези елементи от преписката се упоменават единствено в необходимата степен по преценка на Съда.

По първия въпрос

8. С първия въпрос националният съд по същество пита дали член 90, параграф 1 от Договора, съвместно с членове 7, 30 и 86 от него, не допуска правната уредба на държава-членка, която предоставя на предприятие, установено в тази държава, изключителното право да осъществява пристанищна дейност и изискват от него за изпълнението на подобна работа да прибегне до дружество, което извършва пристанищна дейност и се състои изключително от работници, които са нейни граждани, и дали тези разпоредби поражда права за частноправните субекти, които националните съдилища трябва да съблюдават.

9. За да се отговори на този въпрос, така както е преформулиран, трябва да се отбележи *in limine*, че предприятие, което извършва пристанищна дейност и което се ползва от изключителното право да осъществява пристанищна дейност от името на трети страни, също както и дружество, което извършва пристанищна дейност, което има изключителното право да осъществява пристанищна дейност, трябва да се разглеждат като предприятия, на които държавата е предоставила изключителни права по смисъла на член 90, параграф 1 от Договора.

10. Тази разпоредба предвижда, че за подобни предприятия държавите-членки не приемат, нито поддържат в сила каквато и да е мярка, която е в противоречие с правилата на Договора, по-специално тези, предвидени в член 7 и членовете в областта на конкуренцията.

11. Що се отнася, на първо място, до условието за гражданство, наложено спрямо работниците на дружеството, което извършва пристанищна дейност, първоначално трябва да се припомни, че съгласно практиката на Съда, член 7 от Договора, който прогласява общия принцип за недопускане на дискриминация, основана на гражданство, се прилага самостоятелно само спрямо положения, които се уреждат от правото на Общността, по отношение на които Договорът не предвижда специални правила за недопускане на дискриминация (вж. например Решение от 30 март 1989 г. по дело Комисия/Гърция, 305/87, Recueil стр. 1461, точки 12 и 13; Решение от 7 март 1991 г. по дело Masgio/Bundesknappschaft, C-10/90, Recueil стр. I-1119, точка 12).

12. По отношение на наетите работници този принцип изрично се прилага и определя от член 48 от Договора.

13. В тази връзка трябва да се припомни, че член 48 от Договора изключва, първо и преди всичко, правна уредба на държава-членка, която запазват за гражданите на тази държава правото на труд в предприятие на тази държава, подобно на дружеството *Compagnia del Porto di Genova*, което се разглежда в случая пред препращащия съд. Както Съдът вече е постановявал (вж. например, Решение от 3 юли 1986 г. по дело *Lawrie-Blum/Land Baden-Wuerttemberg*, 66/85, Recueil стр. 2121, точка 17) понятието „работник” по смисъла на член 48 от Договора предполага, че за определен период от време лице извършва услуги за друго лице и под негово ръководство, в замяна на което получава възнаграждение. Това определение не се засяга от факта, че работникът, при все че има с предприятието връзка на подчинение, с другите работници той има връзка на сдружение.

14. На второ място, що се отнася до съществуването на изключителни права, първоначално трябва да се отбележи, че с оглед на тълкуването на член 86 от Договора, установената съдебна практика следва, че за предприятие, което има законно установен монопол върху съществена част от общия пазар, може да се счита, че има доминантно положение по смисъла на член 86 от Договора (вж. Решение от 23 април 1991 г. по дело *Hoefner и Elser/Macrotron*, C-41/90, Recueil стр. I-1979, точка 28; Решение от 18 юни 1991 г. по дело *ERT/DEP*, C-260/89, Recueil стр. I-2925, точка 31).

15. Що се отнася до определянето на въпросното понятие за пазар, решението за препращане е видно, че това е пазарът във връзка с организирането/развиването от името на трети лица на пристанищна дейност относно обичайните товари в пристанище Генуа и извършването на подобна дейност. Предвид по-специално обема на стокооборота в това пристанище и неговото значение във връзка с операциите по внос и износ по море като цяло във въпросната държава-членка, този пазар може да се разглежда като представляващ съществена част от общия пазар.

16. На следващо място трябва да се заяви, че простият факт на създаване на господстващо положение с предоставянето на изключителни права по смисъла на член 90, параграф 1 от Договора сам по себе си не е несъвместим с член 86.

17. В това отношение обаче, Съдът е имал повод да установи, че държава-членка нарушава забраните, които се съдържат в тези две разпоредби, ако въпросното предприятие просто с упражняване на предоставените изключителни права не може да избегне злоупотребата със своето господстващо положение (вж. упоменатото по-горе Решение от 23 април 1991 г. по дело *Noefner*, C-41/90, точка 29) или когато подобни права могат да създадат положение като това, при което то е предизвикано да извърши подобни злоупотреби (вж. упоменатото по-горе Решение от 18 юни 1991 г. по дело *ERT* C-260/89, точка 37).

18. Съгласно член 86, алинея втора, букви а), б) и в) от Договора, подобна злоупотреба може по-специално да се изразява в налагането спрямо потребителите на въпросните услуги, на несправедливи цени на продажба или други несправедливи търговски условия, при ограничаване на техническото развитие, в ущърб на потребителите, или в прилагането на различни условия за равностойни сделки с други търговски страни.

19. В тази връзка от обстоятелствата, описани от националния съд и разисквани пред Съда, изглежда, че предприятията, които се ползват от изключителни права в съответствие с установените от въпросните национална правна уредба процедури в резултат са принудени или да изискват заплащане на непоискани услуги, или да фактурират непропорционални цени, или да отказват да прибягват до модерни технологии, които водят до повишаване на цената на операциите и удължаване на сроковете за тяхното изпълнение, или да предоставят отстъпки в цената на някои потребители и същевременно да компенсират подобни отстъпки с повишаване на цените за други потребители.

20. При тези обстоятелства, трябва да се констатира, че държава-членка създава положение, което противоречи на член 86 от Договора, като приема правна уредба, подобна на разглежданата пред препращащия съд, която може да засегне търговията между държавите-членки, както е в спора по главното производство, като се имат предвид факторите, упоменати в параграф 15 от настоящото решение относно значението на стокооборота в пристанище Генуа.

21. По отношение на тълкуването на член 30 от Договора, поискано от националния съд, достатъчно е да се припомни, че национална правна уредба, която има като ефект злоупотребата с господстващо положение, която може да засегне търговията между държавите-членки като цяло, е несъвместима с този член, който забранява количествените ограничения спрямо вноса и всички мерки с равностоен ефект (вж. Решение от 16 ноември 1977 г. по дело GB-INNO-BM/АТАВ, 13/77, Recueil стр. 2115, точка 35), доколкото подобна правна уредба има като ефект затрудняване и следователно възпрепятстване на вноса на стоки от другите държави-членки.

22. В главното производство може да се види от заключенията на националния съд, че разтоварването на стоки е могло да бъде извършено при по-ниска цена от екипажа на кораба, така че задължителното прибягване до услугите на двете предприятия с изключителни права, води до допълнителни разходи и следователно е могло, поради своя ефект върху цените на стоките, да засегне вноса.

23. На трето място трябва да се подчертае, че дори в рамките на член 90, разпоредбите на членове 30, 48 и 86 от Договора имат пряк ефект и пораждат за заинтересованите страни права, които националните съдилища трябва да съблюдают (вж. по-специално по отношение на член 86 от Договора, Решение от 30 април 1974 г. по дело Sacchi, 155/73, Recueil стр. 409, точка 18).

24. Отговорът на първия въпрос, както е преформулиран, следователно трябва да бъде:

- Член 90, параграф 1 от Договора за ЕИО, съвместно с членове 30, 48 и 86 от този договор, не допуска правната уредба на държава-членка, която предоставя на предприятие, установено в тази държава, изключителното право да развива пристанищна дейност и която задължава същото за тази цел да прибягва до дружество, което извършва пристанищна дейност, съставено изключително от национални работници;

- Членове 30, 48 и 86 от Договора, съвместно с член 90, пораждат права за частноправните субекти, които националните съдилища трябва да съблюдают;

По втория въпрос

25. С втория въпрос националният съд по същество пита дали член 90, параграф 2 от Договора трябва да се тълкува в смисъл, че предприятие и/или дружество, което извършва пристанищна дейност в положението, описано в първия въпрос, трябва да се счита за натоварено с изпълнението на услуги от общ икономически интерес по смисъла на тази разпоредба.

26. С оглед предоставянето на отговор на този въпрос трябва да се има предвид, че за да действа дерогацията от прилагането на правната уредба от Договора, установена в член 90, параграф 2 от него, не е достатъчно

въпросното предприятие просто да бъде натоварено от публичните власти с предоставянето на услуга от общ икономически интерес, но трябва и да се покаже, че прилагането на правилата на Договора възпрепятства изпълнението на възложените на предприятието особени задачи, и че интересите на Общността не са засегнати (вж. Решения от 3 октомври 1985 г. по дело СВЕМ, 311/84 , Rescuel стр. 3261, точка 17, и упоменатото по-горе Решение от 23 април 1991 г. по дело Hoefner, C-41/90 , точка 24).

27. В тази връзка трябва да се отбележи, че от представената от националния съд преписка, нито от представените пред Съда становища, че пристанищната дейност е от общ икономически интерес, който има специални характеристики в сравнение с общия икономически интерес на други икономически дейности или, дори при положение, че случаят е такъв, че приложението на правната уредба от Договора, по-специално тези, които се отнасят до конкуренцията и свободата на движение, е от естество, което препятства изпълнението на подобна задача.

28. Следователно, отговорът на втория въпрос трябва да бъде, че член 90, параграф 2 от Договора трябва да се тълкува в смисъл, че предприятие, което извършва пристанищна дейност и/или дружество в описаното в първия въпрос положение не може да се счита само въз основа на факторите, посочени в това описание, за натоварено с предоставянето на услуги от общ икономически интерес по смисъла на тази разпоредба.

По съдебните разноски

29. Разходите, направени от Комисията на Европейските общности, която е представила становище пред Съда, не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело има характер на инцидентен установителен иск в производството, висящо пред националния съд, последният следва да се произнесе по съдебните разноски

По изложените съображения,

Съдът,

като се произнася по въпроса, поставен пред него от Tribunale di Genova с Определение от 6 април 1990 г., реши:

1. Член 90, параграф 1 от Договора за ЕИО, съвместно с членове 30, 48 и 86 от този договор, не допуска правната уредба на държава-членка, която предоставя на предприятие, установено в тази държава, изключителното право да развива пристанищна дейност и която задължава същото за тази цел да прибягва до дружество, което извършва пристанищна дейност, съставено изключително от национални работници.

2. Членове 30, 48 и 86 от Договора, съвместно с член 90, пораждат права за частноправните субекти, които националните съдилища трябва да съблюдават.

3. Член 90, параграф 2 от Договора трябва да се тълкува в смисъл, че предприятие, което извършва пристанищна дейност и/или дружество в описаното в първия въпрос положение не може да се счита само въз основа на факторите, посочени в това описание, за натоварено с предоставянето на услуги от общ икономически интерес по смисъла на тази разпоредба.

Подписи

Произнесено в открито съдебно заседание в Люксембург на 10 декември 1991 година.

Подписи